

EL Dr. ÀNGEL FÀBREGA I GRAU
IN MEMORIAM

Josep BAUCELLS I REIG
Arxiver emèrit de la Catedral de Barcelona

Tots els que coneixíem el Dr. Àngel Fàbrega en el període de la seva vida més fructífer, ens adonàvem de l'ambient de noblesa i grandesa que envoltava la seva persona i que es manifestava en el tracte amb les altres persones. L'ajudava, sens dubte, a acomplir una extensa sèrie d'ocupacions i tasques, d'una de les quals convé donar-ne compte a les pàgines de la present revista en ocasió del seu traspàs a l'eternitat.

La meua relació amb Mn. Àngel Fàbrega Grau va iniciar-se el setembre de 1965. Llavors em recuperava d'una operació al ronyó. En aquell moment, i com a resultat de l'operació, em trobava en descans obligatori i m'havia decidit a tornar a la tasca sacerdotal, bé que, segons el metge principal Dr. Puigvert, podia fer-ho però de mica en mica i sense voler córrer. Jo havia fet la carrera d'estudis històrics a la Universitat de Barcelona, i uns quants professors –tots els d'història medieval i altres– se m'havien queixat de no poder accedir a l'arxiu de la catedral, i en aquells mateixos dies de ple estiu, havia llegit que el capítol de la catedral de Barcelona havia decidit proveir el càrrec capitular d'arxiver i s'havia obert el temps per a presentar-se peticionaris que s'atendrien a unes proves a l'estil de concurs públic. Vaig saber que el Dr. Àngel Fàbrega l'havia obtingut i en prengué possessió el dia 5 d'agost de 1965. Vaig pensar que el millor era anar a veure'l. I així ho vaig fer, en ple setembre. La trobada va ser

a la Balmesiana. Un cop va poder escrutar els meus pensaments, em va contar que ell feia tan poc que era canonge arxiver, que primer ho havia de conèixer bé i que era totalment indispensable treure tota la sutja que tapava la documentació guardada en els antics armaris i que, per tant no podia prendre cap decisió. Era el setembre. Va ser després del cap d'any següent, que hi vaig tornar, i la seva mirada es va posar més brillant i em va dir que el podia ajudar i que, per tant, els professors universitaris ho veurien molt bé. I em va dir que podia ser el seu ajudant ben aviat, però que ho deixava per al febrer següent. De manera que l'1 de febrer de 1966, vaig fer l'entrada a la nova ocupació.

De moment, la sala de lectura i, per tant, d'accés dels investigadors, era a l'edifici de la Pia Almoina, en una sala d'un primer pis ben a prop de la seu, havent-hi posat uns quants llibres d'accés fàcil per als investigadors, mentre que la resta i els fons de la documentació en pergami continuaven tal com era de segles entre la mitja escala i les sales del primer trifori de la catedral, de manera que si un investigador et demanava alguna obra o document, havies de baixar l'escala de la sala de lectura, passar un curt tram a l'aire lliure, entrar a la catedral i pujar des del baptisteri fins al trifori, i fer el retorn pel mateix camí, de manera que passaves molt temps, sense poder atendre bé els investigadors.

Ja enllestida la construcció de les noves dependències de l'arxiu a sobre del claustre i formant un angle, gràcies a l'import que va correspondre a la catedral en l'expropiació dels terrenys en què es va construir la primera autopista a Catalunya, a partir de la plaça de les Glòries, i per part de l'Estat, i acabada al mateix temps la neteja i el trasllat de la documentació de les estances antigues a les noves, tingué lloc l'acte d'inauguració de les noves dependències, el dia 5 de maig de 1970.

A tall de guia i orientació dels investigadors es va editar un llibret que contenia els fons arxivístics i les seves seccions principals junt amb les dades cronològiques. Durant molts anys, hi hagué l'Arxivet, que era a la planta superior de la sala capitular quan aquesta va prendre la seva fesomia que encara manté i es construí un sostre. S'hi accedia des de la mateixa sala capitular a través d'una porta que es pujava a la zona superior o Arxivet per mitjà d'una escala de pedra, i ara hi figura un ascensor que arriba al nivell de l'arxiu actual i de la Sala de la Mercè, des de la planta baixa a l'interior de la capella de Santa Llúcia.

En una petita zona a tocar la porta d'accés des del trifori, hi destinà un espai, ben tacant, per a la conservació adequada dels grans llibres litúrgics que degut a la seva grandària precisen d'un espai especial. I allí a la

vora, pensant en el conjunt de l'arxiu, hi muntà un espai tancat amb porta destinat a laboratori. A més i en el mateix trifori s'hi feren tres estances, destinades al principi una a secretaria.

El meu càrrec es convertiria en una plaça de beneficiat i que, per tant, calia adaptar-se a les corresponents oposicions. M'adonava que el Dr. Fàbrega confiava en mi, per la simple raó que a ell, a més de ser l'arxiver capitular, l'encarregaren de l'obra de la catedral (Administrador de Culte i Fàbrica de 1967 a 1989), que entre altres punts, importantíssims, va comportar la neteja interior de les tres naus i del presbiteri que s'havien ennegrit a causa del fum de les espelmes que cremaven dia i nit, i després empenqué la renovació de tot el presbiteri d'acord amb els nous aires adoptats pel concili Vaticà II.

Així que el Dr. Fàbrega, tot i que en el període de fabricar no es pogué dedicar exclusivament a l'arxiu, sí que hi va estar sempre al davant orientant i investigant. Per exemple, ell va deixar publicat que «Ara nosaltres vam assumir el reordenar-ho tot de bell nou per posar-ho amb senzillesa a l'abast dels investigadors» (Àngel Fàbrega i Grau, *Diplomatari de la Catedral de Barcelona, volum I. Documents dels anys 844-1000*, Catedral de Barcelona, Barcelona 1995, pàg. 22), i que jo, «d'acord amb el director responsable de l'arxiu», em vaig dedicar a revisar tot el fons documental en pergami (Fàbrega, *Diplomatari de la Catedral de Barcelona, volum I. Documents dels anys 844-1000*, pàg. 21)

La tasca del Dr. Fàbrega va ser esplèndida també en aquest punt. Ell ho va entendre tant bé des del principi que la seva aportació, tant important en aquest aspecte, ja la va deixar ben visible per a tothom, en el mobiliari de la Sala de Lectura o dels investigadors, en concret a les tres portes que enllaçant els dos llargs armaris amb cobertes de reixa, van ser de fusta plana i a sobre hi va posar, magníficament escrit per la seva mà, les grans sèries de l'arxiu i els respectius fons. Al mateix temps que, presentat com obsequi en el moment de l'obertura oficial de l'arxiu, va regalar un llibret amb una breu història dels fons i de la respectiva distribució en sèries.

La tècnica adoptada pel Dr. Fàbrega, amb l'esmentada col·laboració i d'altres persones, com la germana Maria Francisca, especialitzada en restauració de pergamins i papers, Anna Pérez, gran col·laboradora en l'aplanació de pergamins i Maria Palomo en la transcripció de molts documents medievals, en una tasca molt més visible en tota la tramitació dels documents en pergami, fou ben innovadora d'acord amb els aires més importants d'aquells anys, que va permetre la identificació.

Tot i el que avui forma part de l'Arxiu de la Catedral té el seu lloc i

el conjunt és ordenat completament, donat que el Dr. Àngel Fàbrega des de molt al principi ja tenia acordada en la configuració de tots els fons de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, i que aquest fet es donà per primera vegada en la història més que mil·lenària de l'arxiu. Fou, sens dubte, un acte de gran rigor tècnic. La seva aportació a l'estructuració i catalogació de l'Arxiu Capitular es mereix l'apel·latiu d'ingent. Segueix ara una nota bio-bibliogràfica.